

การพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ตามแนวคิดของ DALCROZE

THE DEVELOPMENT OF THE MUSIC COMPETENCY OF UNDERGRADUATE
STUDENT WITH A SET OF LEARNING ACTIVITIES
BASED ON THE DALCROZE CONCEPT

Corresponding author¹,
fet2525@hotmail.com¹

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง¹
Arethit Posrithong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze โดยประกอบไปด้วยความรู้ทางด้านดนตรี ทักษะทางด้านดนตรี และเจตคติทางด้านดนตรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 68 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze 2) แบบวัดความรู้ทางด้านดนตรี 3) แบบประเมินทักษะทางด้านดนตรี 4) แบบประเมินเจตคติทางด้านดนตรี และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังและใช้สถิติการทดสอบแบบ t-test for dependent samples

ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาครบทุกประเด็นเมื่อนำไปทดลองใช้กับนิสิตปริญญาตรีแล้ว พบว่า นิสิตมีความรู้ทางด้านดนตรีสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลการประเมินทักษะทางด้านดนตรีอยู่ในระดับดี ผลการประเมินเจตคติทางด้านดนตรีอยู่ในระดับดี และผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ดนตรี, ดาลโครซ

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the music competency of undergraduate student with a set of learning activities based on the Dalcroze concept. It consists of Music knowledge, Music skills and the attitude of music. Samples of the research were 68 undergraduate students Elementary Education program using a purposive sampling. Research instruments included; A set of learning activities based on the Dalcroze concept; A knowledge test about music; evaluation of music skills; music attitude evaluation, and a satisfaction evaluation towards a set of learning activities based on the Dalcroze concept.

The data were analyzed using percentage, Standard Deviation, and analysis of the differences pre-test and post-test. Furthermore, a T-Test was used to conduct a dependent sample statistical test.

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน

The findings were that: the average score of the set of learning activities based on the Dalcroze concept were highly appropriate and consisted of all content. When applied to undergraduate students they had a higher level of knowledge about music than before learning activities in music at a statistically significant .05 level. The evaluations of music skills were high. The evaluations of music attitude were high and the evaluation of satisfaction towards a set of learning activities based on the Dalcroze concept were highest.

Keywords : a set of learning, music, dalcroze

บทนำ

วิชาดนตรีศึกษา จัดเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งได้บรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 เป็นกลุ่มสาระวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์อันดีที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนในสังคม โดยเนื้อหาวิชามุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและวิธีการทางศิลปะ ก่อให้เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของงานศิลปะในด้านต่างๆ โดยลักษณะของตัววิชาดนตรี ถือเป็นองค์ความรู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์อยู่ในตัวเอง เป็นวิชาที่มีความเป็นสากล โดยสามารถทำให้มนุษย์ทุกคนทุกเชื้อชาติ เข้าใจความหมายและอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ตรงกันได้ โดยไม่ต้องอธิบายออกมาเป็นคำพูด ดังนั้น แม้ว่าภาษาของแต่ละชนชาติจะไม่เหมือนกัน แต่ภาษาดนตรี จะก่อให้เกิดความรู้สึกเดียวกันในด้านของอารมณ์ (Emotion) และความรู้สึก

อย่างไรก็ตาม คุณค่าของดนตรีจะเกิดขึ้นได้โดยสมบูรณ์ ก็ต่อเมื่อมนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางด้านดนตรีมาเป็นอย่างดี ซึ่งวิชาดนตรีถือว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีองค์ความรู้ทั้งในเชิงของความรู้และทักษะปฏิบัติ เป็นวิชาแขนงหนึ่งทางศิลปะที่มีโครงสร้างและเนื้อหาเฉพาะ โดยลักษณะของสาระดนตรีเป็น โสตศิลป์ (Aural Art) และศิลปะการแสดง (Performing Art) โครงสร้างของสาระดนตรีนั้น ประกอบไปด้วยเนื้อหาทางดนตรีและทักษะทางดนตรี ซึ่งเนื้อหาทางดนตรีประกอบด้วย องค์ประกอบของดนตรี วรรณคดีดนตรี และอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ผู้ศึกษาดนตรีต้องศึกษาเล่าเรียนก็คือ ทักษะทางด้านดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการร้อง ทักษะการเล่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการสร้างสรรค์และการอ่านโน้ตดนตรี ทั้งนี้ ผู้เรียนดนตรีทุกคนในทุกระดับ ควรได้รับประสบการณ์ทั้งด้านเนื้อหาสาระและทักษะด้านดนตรีควบคู่กันไปในลักษณะของการบูรณาการ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทางดนตรีที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ของดนตรีต่อไปในอนาคต ซึ่งการที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนไปถึงยังเป้าหมายดังกล่าวได้ตามที่คาดหวังไว้นั้น หัวใจสำคัญของกระบวนการทั้งหมดจะอยู่ที่ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีที่ดีนั้น ครูผู้สอนจะต้องเริ่มต้นจากการตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนก่อนเป็นอันดับแรก โดยครูจะต้องมีทักษะการประเมินผู้เรียนจากระดับของช่วงวัย หรือระดับการศึกษาของผู้เรียนในแต่ละระดับ จากนั้นจึงกำหนดสาระและเนื้อหาการสอน ซึ่งสาระการเรียนรู้นั้น ส่วนมากในปัจจุบันจะเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางที่มีการกำหนดไว้แล้ว ส่วนกิจกรรมการสอนในภาคปฏิบัตินั้น นักการศึกษาทางด้านดนตรีส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การร้อง การเคลื่อนไหวตามจังหวะ การอ่านโน้ตเพลง หรือการสร้างสรรค์ทางดนตรี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ที่กำหนดไว้ในส่วนของความรู้ภาคปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนจึงถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้อ

ช่วงชั้นของผู้เรียน ถึงแม้ว่าแผนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคนจะไม่เหมือนกันแต่แนวทางที่จะสอนให้กับผู้เรียนย่อมบรรลุผลตามเป้าหมายได้เหมือนกัน นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดและทฤษฎีการสอนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาที่ถือว่าประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุดนั่นก็คือ แนวคิดการสอนดนตรีของ ดาลโครซ (Dalcroze) ซึ่งในหลักการเชื่อว่า “การเรียนรู้ดนตรีที่ดีที่สุด จะต้องเกิดจากความรู้สึกภายในตน ด้วยการปฏิบัติด้วยประสบการณ์จริงไม่เพียงแค่ว่าเฉพาะในส่วนทฤษฎีเท่านั้น”

โดยพื้นฐานสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรีตามแนวคิดของ ดาลโครซ (Dalcroze) คือ การทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับจังหวะของดนตรีให้เร็วที่สุด โดยอาศัยร่างกายในการเรียนรู้ว่าดนตรีทำให้ร่างกายมีการตอบสนองต่อจังหวะได้อย่างไรและใช้กิจกรรมต่างๆ หรือการเล่นเกมนดนตรีที่เหมาะสมตามแต่วัยของผู้เรียน สอดแทรกลงในกิจกรรมนั้นๆ พร้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิ ฝึกการฟังที่ละเอียดอ่อน ตลอดจนการกระตุ้นให้สมองเกิดการคิดและแก้ไขปัญหาต่างๆ พร้อมหาคำตอบกับปัญหาที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่การพัฒนาเป็นทักษะการทำงานของหู ร่างกายและความคิด ก่อให้เกิดการกระตุ้นความคิดในเชิงสร้างสรรค์และให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติด้วยการร้องเพลง การเคลื่อนไหวของร่างกายและการเต้นรำ เป็นต้น โดยวิธีการและแนวทางสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ ดาลโครซ (Dalcroze) ที่ใช้ในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการเรียนดนตรี แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรม Eurhythmic คือ การให้ผู้เรียนดนตรีได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องจังหวะของดนตรี โดยอาศัยอารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมแสดงออกมาในรูปแบบของการเคลื่อนไหวร่างกายไปตามความรู้สึกและอารมณ์ที่มีต่อเสียงดนตรี เช่น การเดิน การวิ่ง หรือการกระโดด เป็นต้น

2. กิจกรรม Solfege คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องเสียงดนตรีผ่านระบบตัวโน้ต แบบ ซอล - ฟา โดยผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะในด้านการฟังเสียง โดยเฉพาะการฟังเสียงดนตรีและการอ่านโน้ตเพลงไปพร้อมๆ กัน จนเกิดความเข้าใจ ควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้อย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงการเคลื่อนไหวผ่านการจดจำของร่างกายเท่านั้น

3. กิจกรรม Improvisation คือ การใช้เครื่องดนตรีในการสอนทักษะทางดนตรีให้กับผู้เรียน โดยระหว่างการเรียน การสอน ครูผู้สอนจะเล่นเครื่องดนตรีให้กับผู้เรียนได้ฟัง เพื่อพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางจังหวะ พร้อมกับพัฒนาความสามารถทางการสร้างสรรค์ทางดนตรี โดยผ่านการฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอและการให้สัญญาณ หรือคำสั่งเป็นระยะๆ ในการควบคุม

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูผู้ทำหน้าที่สอนดนตรี ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการบรรลุผลและประสบความสำเร็จในการศึกษาวิชาดนตรีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะครูผู้สอนดนตรี ถือเป็นตัวแปรหลักที่สำคัญต่อการกำหนดทิศทางและคุณภาพทางการศึกษาในวิชาดนตรีของผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะคุณภาพของครูจะถูกสะท้อนออกมาจากผู้เรียนด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของครูผู้ทำหน้าที่สอนวิชาดนตรีศึกษา ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะทางที่ครูปกติทั่วไปไม่สามารถสอนได้อย่างลึกซึ้ง โดยจะต้องเร่งสร้างและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะการสอนดนตรีให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในเชิงการสอนและสร้างองค์ความรู้ในศาสตร์ทางด้านดนตรีอย่างแท้จริง

สำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการให้การศึกษาและผลิตครูออกไปรับใช้สังคมในโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะครูสาขาการประถมศึกษา ที่มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนมาอย่างยาวนานและต่อเนื่องตลอดระยะเวลาเกือบ 69 ปี ทั้งนี้ ก็เพราะว่าประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการ

ขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็กอยู่อีกเป็นจำนวนมากและครูเฉพาะทางก็ขาดความรู้เข้าใจในศาสตร์อื่นๆ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ ได้เท่ากับครูในสาขาการประถมศึกษา ดังนั้นครูสาขาการประถมศึกษา จึงเป็นที่ต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะสามารถตอบโจทย์ปัญหาของสังคมและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยกระบวนการพัฒนานิสิตครูของสาขาการศึกษานั้น ได้มุ่งเน้นให้นิสิตทุกคนได้ศึกษาและเรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดไว้ทุกประการและครบทุกกลุ่มสาระวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งผลทำให้นิสิตครูสาขาการประถมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาเป็นอย่างดี โดยสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ทำการสอนนิสิตครูสาขาการประถมศึกษา รวมถึงการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตนิสิตครูที่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EL371 วิชาการสอนดนตรีสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า นิสิตครูสาขาการประถมศึกษาส่วนมาก ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีดนตรีและการปฏิบัติดนตรีอยู่ในระดับมาก โดยยังขาดเป้าหมายในการสอนดนตรีที่ชัดเจน ไม่เข้าใจในเทคนิคและวิธีการสอนดนตรีอย่างลึกซึ้ง จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางดนตรีในห้องเรียน ไม่สามารถสร้างลักษณะนิสัยทางด้านดนตรีที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนได้เท่าที่ควร ส่งผลทำให้นิสิตขาดความมั่นใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและมักจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธที่จะทำการสอนรายวิชาดนตรีในขณะที่ทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูในโรงเรียน ซึ่งถือเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของนิสิตครูสาขาการประถมศึกษาอย่างมาก เพราะในอนาคตนิสิตครูสาขาการประถมศึกษาทุกคน จะต้องออกไปเป็นครูประจำการในโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ และจะต้องทำการสอนนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะต่างๆ ในทุกกลุ่มสาระวิชาตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ ซึ่งก็รวมถึงรายวิชาดนตรีศึกษาที่จะต้องทำการสอนและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักและมีความสนใจที่จะทำการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตครูระดับปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้อาจารย์ทางด้านดนตรีของนิสิตครูสาขาการประถมศึกษา ให้มีความรู้ มีทักษะความสามารถและเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรีเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาซึ่งความมั่นใจและประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงประโยชน์ทางวิชาการที่ได้จากผลงานวิจัยสามารถนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับนิสิตครูระดับปริญญาตรี ในสาขาอื่นๆ ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze โดยประกอบไปด้วย ความรู้ทางด้านดนตรี ทักษะทางด้านดนตรี และเจตคติทางด้านดนตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา EL371 วิชาการสอนดนตรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 68 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ประกอบด้วยชุดกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจังหวะดนตรีกับการเคลื่อนไหว (Eurhythmic) ชุดกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการร้องเพลงและการอ่านโน้ตดนตรี (Solfege) และชุดกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมดนตรีกับการสร้างสรรค์ (Improvisation)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ประกอบด้วย ความรู้ทางด้านดนตรี ทักษะทางด้านดนตรี เจตคติทางด้านดนตรี และความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนิสิตที่เคยลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EL371 การสอนดนตรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

2. สำรวจปัญหาและความต้องการของนิสิตมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของนิสิตที่ได้เคยลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EL371 การสอนดนตรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับสมรรถนะทางด้านดนตรีที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นการสำรวจความต้องการของนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ จะสามารถทำให้ได้ข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาสาระและรายละเอียดของการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการสำรวจปัญหาและความต้องการของนิสิตดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจปัญหาและความต้องการของนิสิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการและแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze

2.1.2 ดำเนินการสร้างแบบสำรวจปัญหาและความต้องการของนิสิต โดยผู้วิจัยแบ่งข้อมูลเพื่อการสำรวจในครั้งนี้ ออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัญหาและความต้องการต่อการเรียนรู้ทางดนตรี และ 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.1.3 ทำการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเสนอเครื่องมือที่สร้างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบสำนวนภาษาและความเหมาะสมของประเด็นปัญหาในการสำรวจ พร้อมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of item objective congruence (IOC) ทั้งนี้ เกณฑ์ Index of item objective congruence (IOC) จะต้องอยู่ระดับเท่ากับ หรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป จึงถือว่ามี ความสอดคล้องและคัดเลือกไว้ใช้ ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อ โดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

2.2 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจปัญหาและความต้องการ คือ นิสิตสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เคยลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EL371 การสอนดนตรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากนั้นนำผลการสำรวจที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาข้อสรุปในลำดับต่อไป

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มาใช้ในการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze (D1) มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสำรวจความต้องการของนิสิต มาดำเนินการพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำรายละเอียดชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ประกอบไปด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

2. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ประกอบด้วย

2.1 การสร้างแบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรี มีลักษณะแบบจำกัดคำตอบ (Fix – Response Type) ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีขั้นตอนของการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบวัดความรู้และดำเนินการสร้างตารางเพื่อวิเคราะห์จุดประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.2 กำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมกับตารางการวิเคราะห์จุดประสงค์และดำเนินการสร้างแบบวัดความรู้

2.1.3 นำแบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรีที่ได้สร้างขึ้น ส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจประเมินความสอดคล้อง จากนั้นคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบเนื้อหาคำถามกับจุดประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence)

2.1.4 นำแบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรีที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบกับนิสิตปริญญาตรีทั่วไป จำนวน 10 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความรู้เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27 % ของจุง เตห์ ฟาน (Chung Teh Fan) โดยคัดเลือกเอาเฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่ายอยู่ที่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป นำมาใช้หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR – 20

2.2 การสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรี

2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินและดำเนินการสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรี โดยใช้การแบ่งมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความพึงพอใจ ออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมากที่สุด ดีมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2.2 นำแบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรีที่สร้างขึ้น ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบประเมินหาความสัมพันธ์ความสอดคล้องระหว่างคำถามการประเมินกับจุดประสงค์

2.3 การสร้างแบบประเมินเจตคติทางด้านดนตรี

2.3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินและดำเนินการสร้างแบบประเมินเจตคติที่มีต่อรายวิชาดนตรี โดยแบ่งมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความพึงพอใจ ออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมากที่สุด ดีมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3.2 นำแบบประเมินเจตคติที่มีต่อรายวิชาดนตรีที่สร้างขึ้น ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามการประเมินกับจุดประสงค์

2.4 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4.1 ศึกษาเอกสารการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจและดำเนินการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความพึงพอใจ ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.4.2 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้น ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามความพึงพอใจกับจุดประสงค์

3. การจัดทำเอกสารประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ประกอบไปด้วย 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze และ 2) เอกสารประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาสาระของชุดกิจกรรมและใบงานกิจกรรม

4. การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ใช้การตรวจสอบด้วยวิธีการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน จากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze มาทำการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมอีกครั้งเพื่อตรวจสอบหาความเหมาะสม และค่าความสอดคล้องของร่างหลักสูตร ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC จะต้องอยู่ในระดับเท่ากับ หรือมากกว่า 0.05 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องและคัดเลือกไว้ใช้ ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อ โดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze (R2) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและมีการพัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำเป็นที่เรียบร้อยแล้ว มาดำเนินการหาประสิทธิผลด้วยการนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. แบบแผนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวัดความรู้ก่อนและหลังการทดลอง

2. สมมติฐานของการวิจัย คือ นิสิตปริญญาตรี สาขาการประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze หลังได้รับการจัดกิจกรรมมีสมรรถนะทางด้านดนตรีที่ดีขึ้น

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาการประถมศึกษา จำนวน 68 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze 2) แบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรี 3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรี 4) แบบประเมินเจตคติทางด้านดนตรีและ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5. การตรวจสอบประสิทธิผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พร้อมอธิบายวิธีการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2 ทำการทดสอบวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยแบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรี

5.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze กับกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการของชุดกิจกรรมที่กำหนด

5.4 ทำการทดสอบวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หลังเข้ารับการจัดกิจกรรม

5.5 ทำการประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรีเป็นรายบุคคลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.6 ทำการประเมินเจตคติทางด้านดนตรีกับกลุ่มตัวอย่าง

5.7 ทำการประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze (D2) มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาหาประสิทธิผลของชุดกิจกรรม ว่าสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมไว้หรือไม่ โดยการนำผลจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาดำเนินการพิจารณาพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ผล ซึ่งการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. การประเมินสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรี 2) ทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรี และ 3) เจตคติทางด้านดนตรี

2. การประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาหาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ว่าสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมไว้หรือไม่ โดยการนำผลการประเมินที่ได้จากการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาดำเนินการวิเคราะห์ผล เพื่อใช้ในการนำเสนอข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรีมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 นำแบบวัดความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรี มาทำการตรวจสอบความถูกต้องพร้อมตรวจให้คะแนนรายบุคคล

1.2 ทำการบันทึกคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลองของนิสิตแต่ละคน ลงบนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3 เปรียบเทียบผลคะแนนความรู้ทั่วไปของรายวิชาดนตรีศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติทดสอบแบบ t-test for Independent samples

1.4 คำนวณหาค่าประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นแปลความหมายของประสิทธิผล โดยกำหนดให้ผลความรู้หลังเข้ารับการจัดกิจกรรม จะต้องสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม จึงจะผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้

2. การวิเคราะห์ทักษะปฏิบัติทางด้านดนตรีและเจตคติทางด้านดนตรี โดยแบบประเมินทั้ง 2 ชุด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิเคราะห์เหมือนกัน โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 นำแบบประเมินทั้ง 2 ชุด มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเรียบร้อย พร้อมตรวจให้คะแนน เป็นรายบุคคลจนกระทั่งครบทุกคน

2.2 บันทึกคะแนนของแต่ละคนลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของคะแนนทั้งหมด จากนั้นเทียบกับเกณฑ์คะแนนความสำเร็จรายบุคคล ซึ่งกำหนดให้ผ่านที่อยู่ที่ระดับมากขึ้นไป

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 นำแบบประเมินที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความเรียบร้อย พร้อมตรวจให้คะแนนรายบุคคลจนกระทั่งครบทุกคน

3.2 ลงรหัสข้อมูลเพื่อการประมวลผล โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทั้งหมด

3.3 เทียบคะแนนกับเกณฑ์ความสำเร็จรายบุคคล ซึ่งกำหนดให้ผ่านที่ระดับมากขึ้นไป เพราะเป็นระดับที่บ่งชี้ถึงการมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์การแปลความหมายที่กำหนด

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำไปสู่การพัฒนารอบแนวคิดและรายละเอียดของการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ทำให้สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ และความต้องการของนิสิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งกรอบแนวคิดและรายละเอียดของชุดกิจกรรมจะทำให้ผู้วิจัยสามารถปรับปรุงโครงสร้างของชุดกิจกรรม เนื้อหาสาระ และรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของนิสิต กิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมและเอกสารประกอบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze โดยการประเมินผลความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องในภาพรวมอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 โดยผลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ .50 ดังนั้น จึงถือว่าร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับนี้ มีเนื้อหาสอดคล้องกันทั้งฉบับสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้และภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมกับนิสิตระดับปริญญาตรีและประเด็นเนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดส่วนรายข้ออื่นๆ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวัดความรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 68 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการความรู้ทางด้านดนตรี โดยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความรู้อ่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze

การทดสอบความรู้	N	\bar{x}	S.D.	T	p - value
ก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	68	15.07	1.81	44.11**	.01
หลังเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	68	31.61	2.31		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความรู้อ่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้หลังการเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินทักษะทางด้านดนตรีของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 68 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะทางด้านดนตรี โดยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 2 การวิเคราะห์ทักษะทางด้านดนตรีหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze

รายการประเมิน	ทักษะความสามารถ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1 ทักษะการขับร้อง	4.00	0.54	ดีมาก
2 ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี	3.60	0.68	ดีมาก
3 ทักษะการเคลื่อนไหวและจังหวะ	3.80	0.62	ดีมาก
4 ทักษะการอ่านและเขียนโน้ตดนตรี	4.47	0.65	ดีมาก
รวม	3.97	0.62	ดีมาก

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะทางด้านดนตรีหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ยของทักษะทางด้านดนตรีอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทุกทักษะ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้งหมดโดยทักษะที่มีผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยดีมากที่สุด คือ ทักษะการอ่านและเขียนโน้ตดนตรีและทักษะที่มีผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

4. ผลการประเมินเจตคติทางด้านดนตรีของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 68 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของความรู้สึก และแนวโน้มทางด้านพฤติกรรมที่มีต่อกิจกรรมทางด้านดนตรี โดยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 3 การวิเคราะห์เจตคติทางด้านดนตรี หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze

รายการประเมิน	เจตคติหลังการฝึกอบรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1 ความมั่นใจและกล้าแสดงออกทางด้านดนตรี	4.33	0.57	ดีมาก
2 การนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรี	4.25	0.51	ดีมาก
3 การพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านดนตรี	4.36	0.55	ดีมาก

รายการประเมิน	เจตคติหลังการฝึกอบรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
รวม	4.31	0.54	ดีมาก

จากตาราง 3 การวิเคราะห์เจตคติหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า เจตคติทางด้านดนตรีของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด

5. ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 68 คน มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้สึก ปัญหา อุปสรรคและความต้องการในประเด็นอื่นๆ ที่นิสิตต้องการให้เพิ่มหรือปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมลงไปในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้โดยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 4 การประเมินความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรี ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1 ด้านเนื้อหาสาระ	4.36	0.52	มาก
2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.49	มาก
3 ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	4.16	0.40	มาก
4 ด้านการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.59	มากที่สุด
รวม	4.36	0.44	มาก

จากตาราง 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทั้งหมด

สำหรับประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของนิสิต พบว่า 1) นิสิตต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ในทุกๆ คาบเรียน 2) นิสิตต้องการขยายเวลาในการฝึกปฏิบัติดนตรีให้มากขึ้น และ 3) ต้องการให้มีการจัดแสดงหรือการนำเสนอผลงานทางด้านดนตรีของนิสิต

อภิปรายผล

การพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรีด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลที่เกิดขึ้นตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลคะแนนการทดสอบวัดความรู้ หลังการเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมาจากความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของนิสิตปริญญาตรี ดังนั้น จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนดำเนินไปด้วยความ

เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพนิสิตทุกคนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดีและมีความตั้งใจสูง ส่งผลทำให้คะแนนหลังเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน หากอาจารย์ผู้สอนสามารถจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของนิสิต ก็จะสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลตรงตามที่ตั้งไว้ได้ ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ สอดคล้องกับธนุรักษ์ สุทธิจิตต์ (2555) ที่ได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาไว้ว่าทัศนคติทางด้านดนตรียังคงเป็นสิ่งสำคัญต่อครูผู้สอน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมสร้างความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนรักและสนใจในดนตรีและควรสำรวจความถนัดและความต้องการของผู้เรียนก่อนการกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม นอกจากเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้กำหนดตามความต้องการของนิสิตแล้วอีกหนึ่งปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ก็คือ กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Dalcroze มากำหนดเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจังหวะกับการเคลื่อนไหว (Eurhythmic) ชุดกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการร้องเพลงและการอ่านโน้ตดนตรี (Solfege) และชุดกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการเล่นดนตรีและการสร้างสรรค์ (Improvisation) โดยทั้ง 3 ชุดกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยได้สอดแทรกเนื้อหาสาระทางด้านดนตรีลงไปในทุกๆ กิจกรรม พร้อมทั้งยังมุ่งส่งเสริมให้นิสิตได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในทุกๆ ขั้นตอนพร้อมกำหนดให้นิสิตทุกคน จะต้องส่งชิ้นงานทุกชิ้นให้กับอาจารย์ผู้สอนผ่านระบบ Social Media เพื่อทำการประเมินชิ้นงาน พร้อมรับข้อเสนอแนะ เพื่อนำกลับไปปรับปรุงแก้ไข และส่งกลับคืนให้กับอาจารย์ผู้สอนทำการประเมินอีกครั้ง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้นิสิตเกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีความรู้ที่คงทน ถาวร พร้อมทั้งยังสามารถนำไปพัฒนาและฝึกฝนได้ด้วยตนเองอันจะนำไปสู่ความมั่นใจต่อการนำไปใช้จริงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมานุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้เรียนในการเรียนรู้ โดยกล่าวว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะทางด้านดนตรี หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่าภาพรวมของผลการประเมินทักษะทางด้านดนตรีอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่า ทุกทักษะมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด โดยทักษะที่มีผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการอ่านและเขียนโน้ตดนตรี และทักษะที่มีผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นล้วนเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ทุกประการ ทั้งนี้ เพราะเป็นผลมาจากรูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นรูปแบบที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกทางด้านทักษะต่างๆ อย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับ Mead (1994) ที่ได้มีการระบุถึงหลักการสอนดนตรีตามแนวคิดของ Dalcroze ว่าจะต้องประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ข้อ คือ 1) ควรการใช้กิจกรรมจังหวะและการเคลื่อนไหว เป็นตัวกระตุ้นการตื่นตัวของประสาทสัมผัส โสตประสาทและการมองเห็น 2) ควรบูรณาการกิจกรรมจังหวะและการเคลื่อนไหว รวมทั้งการฝึกทักษะการฟังและการสร้างสรรค์ทางดนตรี เพื่อพัฒนาการแสดงออกทางดนตรีด้วยความเข้าใจ 3) ประสบการณ์ทางดนตรีที่ได้รับ ควรแสดงออกผ่านการออกเสียงร้องเพลง การขยับท่าทางและการเคลื่อนไหวและ 4) ควรเรียนรู้นิเทศและแสดงออกทางดนตรีผ่านประสาทสัมผัส โสตประสาทและการมองเห็น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นหลักการที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านดนตรีโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ทำนองเพลง หรือแม้แต่กิจกรรมการอ่านและเขียนโน้ตดนตรี โดยทุกทักษะทางด้านดนตรีที่เกิดขึ้น ล้วนคำนึงถึงความสุข สนุกสนาน และความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นครูจึงทำการสอดแทรกเนื้อหาสาระทางด้านดนตรีลงไปยังท่าเหมาะสม สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541) ที่ได้ให้หลักการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่ต่างกัน มิใช่มาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ และการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและจดจำได้ดี

3. ผลการวิเคราะห์เจตคติหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า เจตคติทางด้านดนตรีของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้งหมดซึ่งผลสรุปดังกล่าวนี้ เป็นความต่อเนื่องมาจากการที่นิสิตได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เกิดจากความต้องการของตนเอง พร้อมทั้งรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นรูปแบบที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกทางด้านทักษะต่างๆ อย่างสมดุลจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะเราได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีการสอน มีการเตรียมการที่ดี เน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตื่นตัว และเปิดใจที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

การจัดการเรียนรู้ที่ดี จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนการสอนทั้งของครูและผู้เรียน โดยลดบทบาทของครูจากการเป็นผู้บอกเล่า บรรยาย หรือสาธิต มาเป็นการวางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยกิจกรรมต่างๆ จะต้องเน้นที่บทบาทของผู้เรียน ตั้งแต่การวางแผนการเรียนไปจนถึงการวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับ ฐพรจิตต์ (2555) ที่ได้นำเสนอประเด็นสำคัญ เพื่อใช้ประกอบการจัดการศึกษาทางด้านดนตรีไว้ว่า ครูผู้สอนดนตรี จะต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้เท่าทันสื่อและเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน โดยจะต้องรู้จักคัดสรรและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดกับผู้เรียน นอกจากนี้ สบ ลักษณะ ยังได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นไปว่า ควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับ ได้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ หรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ ประเมินและช่วยเหลือเป็นรายบุคคลและได้รับการพัฒนาศักยภาพและสำเร็จตามอัธยาศัย

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด ทั้งนี้ เป็นผลมาจากกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ในครั้งนี้ มีความรัดกุมและคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนได้จริงและบรรลุผลกับผู้เรียนได้อย่างชัดเจน จึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะทางการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีของนิสิตปริญญาตรีได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระและวิธีการวัดประเมินผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dalcroze ก่อนการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง

2. อาจารย์ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรี เพราะจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงกระตุ้นให้นิสัย เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาดนตรีตามขอบเขตหรือประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

บรรณานุกรม

จเร สำอาง. (2550). *สมองดี ดนตรีทำได้*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2553). *กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2555). *สาระทางดนตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร: เลิฟแลนด์ ลิฟเพรส.

สุกรี เจริญสุข และ คณะ. (2541). *การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและคุณลักษณะนิสัย ศิลปะกีฬา การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อาทิตย์ โพธิ์ ศรีทอง (2558). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21*. (คุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

BectaLeading next generation learning. (2010). *The 21st Century teacher: Music*. Music Educators Journal: Online.

Hermann, Ned. (1996). *The whole brain Business book*. New York: McGraw – Hill.

Mead, V.H. (1994). *Dalcroze eurhythmics in today's music classroom*. New York: Schott music.